

Kära jämtar och härjedalingar!

Välkomna tillbaks till höstens aktiviteter! Vi hoppas kunna bjuda på ett lockande program.

Årets hemvändardag avlöpte på ett utmärkt sätt med hjälp av de engagerade medlemmar, som ställde upp

och bidrog till programmet. Stort tack till Fred Bergqvist med fru Margareta, som bjöd på kaffe med tårta och organiserade besöket i Arvemuseet och till Bo Oscarsson, som under hela resan berättade om platserna vi

besökte eller bara for förbi! Vi hade till och med vädergudarna på vår sida så det var uppehåll under hela resan och även solen tittade fram. Vad kan man mer önska sig? Mer om resan finns att läsa lite längre fram i detta nummer av Avisen. Titta också gärna på bilderna på hemsidan. Kanske finns just du med på någon bild.

Nu ser vi närmast fram emot surströmmingskalaset den 18 september och jag hoppas att ni hittar ut till Bergsbrunna igen

Väl mött!

Eva

JH:s landskapsinsekter

Kunskapen om att brunkullan är Jämtlands landskapsblomma och mosippan Härjedalens ligger nog numera i generna hos jämtar och härjedalingar. Att björn och älg är landskapsdjuren känner nog också de flesta till och att harr (Härjedalen) och öring (Jämtland) är landskapsfiskar är lätt att förstå. Men hur är det med landskapsinsekterna? Räck upp handen, den som kan svaret.

Stormhattshumlan (*Bombus consobrinus*) är vanlig i de svenska fjälltrakterna från

Härjedalen och norrut men sällsynt i kusttrakterna. Den har en mycket lång tunga, anpassad efter de djupa stormhattsblommorna. En stor humla med orangebrun päls på mellankroppen. Den har blivit Jämtlands landskapsinsekt och följer den nordiska stormhattens utbredningsområde.

Fjällvickerblåvinge (*Albulina orbitulus*) är en liten fjärilsart som i Sverige är bunden till Härjedalens och Jämtlands fjälltrakter. En passande insekt för Härjedalen. Hanen har silverblå vingar och betraktas som en av vår naturs vackraste dagfjärilar. Honan är jämt brunfärgad uppe på vingarna. Vingarnas undersida är lika hos dem båda, vita fläckar som till utseendet skiljer sig från de andra blåvingarna i Sverige. Den lever vid trädgränsen på fjället och larven är beroende av fjällvedel och isvedel för att kunna utvecklas.

Jan Enger

Källa. Främst Wikipedia

Det är vi som styr och ställer i Gillet:

Ordförande Eva Hjelm (327291), evahjelm@bahnhof.se **Vice ordförande** och **Sekreterare** Stefan Halvarsson (468065), stefan.halvarsson1@comhem.se **Skattmästare** Bengt Hjelm (327291), benthjelm@bahnhof.se **Gillevärdar** Elisabet Eriksson (429616), elisabet_er@outlook.com, Gertrud Nordell (429330), gertrud.nordell@telia.com **Bibliotekarie** Stellan Karlsson (525270), stellan.karlsson@tele2.se **Redaktör och hemsidaansvarig** Jan Enger (323240), jan@enger.se

Hemsida: www.jhgille.se **e-post:** info@jhgille.se **Plusgiro:** 39 30 09-6

Vårmetotet den 23 maj 2015

Försummaren märktes, alls inte för varm, men lagom tempererad och dessbättre med uppehållsväder när Gillets medlemmar denna dags afton sammanstrålade, för omväxlings skull å Bergsbrunna villaväg 24 i Upsala stads södra förortsbebyggelse, närmare bestämt å den uppknissade bygdegården i nämnda samhälle, för att begå traditionsenligt vårkalas.

Den för många lite längre resvägen för inställelse jämfört med stadens centrala delar verkade dessbättre inte alltför avskräckande, i det att ca femtio deltagare infunnit sig. Etablissementet inleddes med lättare fördrückjom och under den upphissat vajande republikflaggan utomhus med rundtur omkring mötesbyggnaden gavs möjlighet att under en tipsrunda försöka rätt besvara av **Ando Sundelin** knepigt hopknåpade frågor om diverse med härjeådalska och jamtska förhållanden sammanhängande spörsmål. Många tog tillfället i akt; bäst lyckades den gediget påläste **Jan Enger**, som av tio frågor klarade åtta rätt.

I sinom tid bjöds till bords till intagande av utsökt rökt lax, färskpotatis, goda ostar och som avrundning gott slisk.

Följde så soiréens événement grand, bestående av de inbjudna musikanterna Bertil Teodorsson och Lennart Andersson, vilka avsjöng och till instrumentalt kompanjemang framförde ett antal av trubaduren, författaren och konstnären Evert Taubes (1890-1976) visor, intefolierat med ett antal fakta och anekdoter om den store estradören; bl.a. berättades om hans far Carl Gunnar Taube som var sjökaptén och fyrmästare på Vinga fyr (1889 – 1905) utanför Göteborg i Styrso socken i Västergötland. Vidare omtalades hur Evert Taube 1920 träffade sin Astri i Paris, hur de förlovade sig i Florens samma år, och gifte sig den 14 januari 1925. – Som en särskild hyllning till henne torde visan Som stjärnor små kunna betraktas ("Som stjärnor små, på himlen blå, de vinka till varann, så gör du och jag, min vän, för kärleken, för kärleken, emellan dig och mig").

Ett stycke som framfördes var I Bohuslän, där för Taube – som alltid – grundtanken är att havet förenar, inte åtskiljer. Visor med havs-, sjömans- och skärgårdsanknytning vidtog därefter i rask följd, bl.a. Himlajord ("Till denna himlajord kom jag som timmerman, i Falkenberg jag föddes, John Löfgren var mitt namn. Nu kallar jag mig Loffgren och odlar apelsin. Trehundra kor jag äger nu, sex hästar, åtta svin."), och Dansen på Sunnanö ("Där går en dans på Sunnanö, där dansar Rönnerdahl med lilla Eva Liljebäck på pensionatets bal etc"). Ett härifrån något apart epos var Här är den sköna sommar, med det välkända omkvädet "sanna mina ord, det är krig och politik som har fördärvat vår jord".

Gillet fick även njuta av bl.a. Änglamark, som Taube skrev vid 81 års ålder, Sjuttonde balladen – ett från hans övriga produktion klart avvikande verk, som förresten förnämligt tolkats av Cornelis Vreeswijk –, den städse allsångsvänliga Rosa på bal och avslutningsvis Så länge skutan kan gå.

Evert Taube skrev åtskilliga klassiker till den svenska visskatten; framfört urval var gott och mångskiftande. Det rönté stor uppskattning.

I övrigt förevar under aftonen lotteridragning med mångahanda idel högvinster.

Stefan Halvarsson

Fler bilder finns på vår hemsida www.jhgille.se

UNESCO Creative Cities Network's globala årsmöte 2016

kommer att äga rum i Östersund. Teman:

- Maximera potentialen av det kreativa samarbetet mellan stad och land.
- Kultur och kreativa näringar som den viktigaste faktorn för regional utveckling.
- Nordisk gastronomi från skog och fjäll till sjöar och gårdar.

Före julkaffe lördagen 28 november.
Mer information i nästa nummer av Avisen.

Hemvändardagen den 24 juli 2015

Gilletts hemvändardag i hemprovinserna, åtminstone Jamtland, vart tredje år är en vana som numera är fast rotad och något av en tradition. Sålunda av medlemmarna efterfrågat, blev det innevarande sommar dags igen att bussledes under en dag besöka diverse orter och företeelser och därunder bibringas åtskillig intressant kunskap.

I sedvanlig ordning skedde samling utanför travbanan i stan, omtrent redan klockan åtta f.m. Färden anställdes för de inalles 39 deltagarna inledningsvis mot Krokombäck och därifrån västerut mot Trångsviken, för att strax innan Mattmar ta av söderut mot Arvesund. Under denna del av resan tog dagens ciceron **Bo Oscarsson** ordet och förtalade om allehanda etymologiska och andra historiska fakta, så exempelvis om namnet Krokombäck, kommet av "krokarna" (älvens diton), och att man Krokombäck i Dvörsätt (tidigare Kvörsätt) hade såväl en tändsticks- som en tobaksfabrik. Vidare nämnde han bl.a. att Offne på sin tid var utskeppningshamn för malm från Huså bruk, på 1750-talet, och på 1800-talet även från Fröå gruva. Apropå näringsverksamhet, passerades några km in på vägen 321 från E75, under färden mot Arvesund, den något ensligt belägna fabriksbyggnaden där Nord-Lock tillverkar låsbrickor, ett för Jamtland unikt industriföretag.

Efter att kanske ha åkt förbi även någon kalkugn, anlände sällskapet till Arvesund, varest medlemmarna **Fred och Margareta Bergqvist** inbjöd till kaffe och tårta i ortens 1958 invigda bygdegård. Under en stunds gemytlig samvaro i dess stora samlingslokal berättade Fred en hel del om trakten, om dess telefonväxel, skola, poststation, affär m.m. Särskilt att notera är hur på sin tid på den s.k. Kyrkbacken planer fanns på uppförandet av en kyrka; byggnation ska ha skett på dagtid, som ideligen revs på nätterna. En dylik skröna får den som vill sätta tro till. Anmärkningsvärt, beträffande djurlivet, är annars den stora anhopning av älgar som vintertid drar ned från fjällvärlden och samlas på Hammarnäset. Om detta rapporteras återkommande massmedialt.

Från bygdegården skedde en kortare färd förbi Freds hemgård (han är fjärde generationen ägare sedan 1859), förbi bl.a. Hallmansgården, Karl-Ers och Hammarnäsbusen, till Arvemuseet. Här övertog **Åke Granlund** berättandet: väsentliga faktorer som har bidragit till den nuvarande samhällsstrukturen i Jamtland är 1) att ångbåtstrafiken kom igång på 1850-talet, 2) att tändkulemotorn och blåslampan uppfanns, 3) och att elektriciteten togs i bruk, så exempelvis 1919 genom kraftverket i Dammån. Annat som också haft betydelse är alla sågverk, och givetvis järnvägen. Vidare berättade han bl.a. om **Olov Petter Karlsson** från Trång, som med sitt patent nr 53708 den 26 april 1920 avseende roterande fyrtaktsmotor lade grunden till vad sedermera blev Wankel- eller rotationskolvmotorn.

Rundvandring i museet vidtog. Här finns att beskåda allsköns objekt och dokumentationer; det må räcka med att nämna om skolsal, skomakeri, telefoner, radioavdelning, väveri, ångbåtsbryggor och mångahanda motorer.

Det blev så dags att embarkera Ångaren Östersund för överfart till Hallen, som tog ungefär en timme. Därunder bjöds passagerarna på sprittande toner i aktern av musikkapellet Lars-Håkans, med **Lars-Håkan Eriksson** på fiol och gitarr, **Jan Johansson**, gitarr, **Hans-Erik Hansson**, kontrabas och **Tord Wikén**, dragspel (idel bördiga från Berg, kan påpekas). De framförde snoa, schottis och t.o.m. en s.k. slöräv. Och å nedre däck gick det an att få sig en svalkande pilsner för den hugade. Gillets donation av den påkostade fridlysningskylten avseende Storsjöödjuret sitter kvar på plats i ångarens innandöme.

Efter idogs storsjöödjursspanande debarkerades i Hallen. Busstur till Håkansta följde, varunder Oscarsson nämnde en del om den berömda Marbymattan, stammande från Anatolien i Turkiet.

En ny sjötur var överfarten till Norderön. Där, i den gamla Tivarsgården med anor från 1500-talet, blev det en något sen *undun*, med buffé bestående av rostbiff från Myckelåsen, rökt regnbågsfisk från Börtnan, gedigen sallad m.m. Den som så önskade, bereddes även tillfälle att i gårdens mejeributik inhandla ost av utsökt kvalitet.

Den sista etappen för dagen blev framåt eftermiddagen ytterligare färjeöverfart till Andersön och buss via Frösön tillbaka till stan, med avslutning och skarans skingrande utanför travbanan. Dessförinnan hade emellertid Oscarsson delgivit en mängd intressanta fakta om Frösön, bl.a. om Frösö kyrka, Stocke och trivialskolan, Bynäsberget, det fordomtida Västerhus kapell och Sprot-eidet med sin gamla hangar för sjöflyg; allt högeligen intressant och av deltagarna högt uppskattat.

Stefan Halvarsson

Fler bilder på hemsidan www.jhgille.se

Jämtsk-svenskt bildkorsord. Fyll i det på svenska.
Lösning på sista sidan.

				JÄMTSKA VÄT- MARKER	HÅRDA I JH	↓	ÖKEN- STÅRSAN	SLEJF	GER JÄMTÖST JUNIOR	↓	HÅTTU LANN	↓
							→					
				KI RI BA TI		P O M P						MESIGE
ÄR HON PÅ JAMSKA	AUR	KLÖÖY	DUR FÖR PBs 2:a	VAK			12 MARS		SAM- SES			
8 MAJ				UTSIKT FRÅN SKUTANS TOPP							SENIORERS	
→									RAVA	STARRT TILL BAETAN	FORT FARA NDE→	
	KALL PÅ KALL			1 PBs 2:a				RA VA VA				
	SKRÄDD			BRAAL				GRÄNN				
	PÅ ST OD		FLATA									JE 2015
						FO- GAR						VIL
						MÅNGA I PILGRIMS- LEDEN						
					KASTÖM FRÅN SKUTAN							
												

Jämtar och Härjedalingar i Uppsala med omnejd hälsas välkomna till

Årets Surströmmingskalas

Bergsbrunna bygdegård,
fredag den 18 september kl 18.30

Bergsbrunna villaväg 24. Buss 20, hållplats Backmovägen
Ett antal parkeringsplatser finns på bygdegården

Vi undfägnas med den goda strömmingen, tunnbröd samt ostar, öl, kaffe och kaka, allt till en kostnad av 150 kr. Starköl och snaps finns till försäljning.

Anmälan senast 11 september till gillevard@jhgille.se eller Elisabet Eriksson,
tel. 018 - 42 96 16. OBS! Begränsat antal platser, först till kvarn gäller

					JÄMTSKA VÄT- MARKER	HÅRDA I JH	S	ÖKEN- STÅRSAN	SLEJF	GER JÄMTOST JUNIOR	G	HÅTTU LANN	Ö						
					E	V	A	→	H	J	E	L	M						
					KI RI BA TI	K	I	P O M P	H	J	Ä	R	T	A	MESI- GE				
ÄR HON PÅ JAMSKA	AUR	KLÖÖY	DUR FÖR PBs 2:a	VAK	O	N	A	12 MARS	L	SAM- SES	E	N	S						
8 MAJ	Å	K	E	UTSIKT FRÅN SKUTANS TOPP	S	T	R	Å	L	A	N	D	E						
					Ø	R	L	S	T	Y	R	A	R	A	RAVA	STARRT TILL BAETA	FORT FARA NDE	Ä	N
					V	KALL PÅ KALL	I	S	I PBs 2:a	S	A	T	S	R	S	L	E		
						SKRÄDD	BRAAL				RAVA	GRÄNN							
					I	PÅ ST OD	S	A	FLATA	S	T	R	Ö	M	S	U	N	D	JE 2015
					K	Y	R	K	A	E	FO- GAR	S	Ö	M	M	A	R	VIL	
					E					M	MÅNGA I PILGRIMS- LEDEN	E	T	A	P	P	E	R	
					N					KASTTÖM FRÅN SKUTAN	Å	R	E	L	A	S	S	O	

